

Ömer Demircan, *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1988, 203 s.

Türkiye'de yabancı dil bugün giderek daha çok ilgi çeken, üzerinde tartışılan, gündün güne yayılarak ve gelişerek bilinçli ya da bilinçsiz öğrenci kitlelerini etkisi altına alan bir olgudur. Bugüne kadar sistemli bir çalışma ile ele alınmamış olması, değişen yönetim ve izlencelerin de etkisi ile kendi haline bırakılması yabancı dil öğretimini çok sorunlu hale getirmiş, bunun yanı sıra anadil Türkçe'nin öğretiminin göz ardı edilmesine sebep olmuştur.

Bugün Türkiye'de yabancı dil öğretimi denilince akla gelen Batı dillerinin İngilizce, Fransızca ve Almanca'nın yanı sıra Arapça, Farsça öğretimini de inceleyen Demircan, tarihsel bir sıra izleyerek Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde yabancı dil öğretimini ele alıyor. Her dönemde ve her öğretim kurumunda anadil ya da yabancı dil olarak Türkçe'nin diğer diller karşısındaki durumuna da değinen Demircan, 1978 yılından beri sürdürmekte olduğu çalışmasının amacını «yabancı dil öğretimini Türkler ve Türk dili açısından tarihsel boyutuyla incelemek» olarak özetliyor.

Dili oldukça yoğun fakat sürükleyici olan yapıt, sadece dil ile uğraşan eğitim-öğretim görevlileri ve öğrenciler için değil, dile ilgi duyan herkes için yararlı bir kaynak. Alanındaki boşluğu doldurabilecek nitelikte bir araştırma. Yalnızca eğitim ve eğitim kurumları ile ilgili bilgiler değil, ele alınan devirlerin sosyal, kültürel, politik ticari yapısı, değerleri, diğer devletler ve azınlıklar ile ilişkileri de ustalıkla örülmüş satır aralarında. Çalışmaya okul tiplerinin yabancı dil öğretimi açısından sınıflandırılması temel teşkil ediyor ve geçmişten günümüze yabancı dil öğretimine ayrılan zaman, kaynak, eleman ve elde edilen sonuç karşılaştırılıyor. Çeşitli konularda 43 istatistik tablo ve çok geniş bir kaynakça, zengin bir dizin, yapıtın ne denli bir özen ve titizlikle hazırlandığını kanıtıyor.

Araştırmalarında vardığı sonuçları «Değerlendirme ve Öneriler» bölümünde toplayan Demircan, özellikle «yabancı dille eğitim» ile «yabancı dil öğretimi» nin birbirinden ayrı düşünülmesi gerektiğini vurguluyor. Yabancı dille öğretimin, Türkçe yayınların yetersiz olduğu görüşünden yola çıkarak savunulduğuna, oysa Türk-

çe'nin ve Türkçe eserlerin bu görüşüm haksız olduğunu kanıtlayacak kadar zengin olduğuna değinen Demircan, öğrencilerin çoğunluğunun bir yabancı dili niçin öğrendiklerini bile bilmediği bir sınıfta başarılı bir eğitim yapılamayacağını söylüyor. Ayrıca, -Anadolu Liseleri uygulamasında olduğu gibi- çocukları erkenden ana-dillerinden ayırmanın zor ve tehlikeli olduğuna da dikkati çeken Demircan, başarılı öğrencilerle daha çok ilgilenilmesi, başarısız olanlarla çok zaman yitirilmemesi taraftarı.

Henüz meslek seçmemiş bir öğrencinin hangi alanda, ne düzeyde ve hangi amaçlarla yabancı dil öğrenmesi gerektiği belli olmayacağından kendisine verilen yabancı dili de yeterince yaratıcı olarak kullanması beklenemez diyor yazar. Amaca dönük eğitim-öğretimin önemini vurgulayan Demircan'a göre hangi alanlarda ne türlü bir yabancı dile gerek duyulduğu saptandıktan sonra bu alan dillerinin kullanımında hangi becerilere ne düzeyde öncelik verileceği de kararlaştırılmalıdır. Böylece «kullanılacak alana yönelik» dil öğrenimi sağlanmış olur ve belki de birkaç haftalık «işe hazırlık eğitimi» ile kazandırılabilen yabancı dil için yıllarca uğraşılmaz.

Türkiye'de yabancı dil konuşulacak ortam göz önünde bulundurulduğunda daha çok okuma-yazma becerilerinin ders içi ve ders dışı çalışmalarla geliştirilebileceğine dikkati çeken Demircan, konuşma ve konuşulanı anlama becerilerinin ise ancak büyük kentlerde, turist ve iletişim ortamı bakımından yoğun noktalarda gerekebileceğini, bu, günlük dinleme-anlama becerileri için de öyle ileri düzeyde bir yabancı dil bilgisine gerek olmadığını belirtiyor. Bu durumda liselerde matematik ve fen dersleri yerine kendi toplumsal yaşamımızla ilgili turizm, coğrafya, tarih gibi dersler yabancı dille öğretilerek yabancı dile bir işlev kazandırılabilceği düşüncesi akla yakın görünüyör.

Yabancı dille bu kadar ilgili olmamıza rağmen kendi koşullarımıza uygun bir ders izlencesi, ders yöntem ve gereçleri geliştirememiş olduğumuza da dikkat çeken Demircan, Türkiye'de yabancı dil öğretmeni yetiştirilmesi konusunun da büyük bir titizlikle yeniden ele alınması gerektiği görüşünde. Dil öğretmenleri arasında anadil-yabancı dil ayırımı gözetilmeksizin bir birlik kurulması ve bu alandaki çalışmalardan ve yeniliklerden eşit derecede yararlan-

nılması, özellikle Türkçe öğretiminde yabancı dil öğretiminin teknik ve yöntemlerinden yararlanılması da Demircan'ın önerileri arasında yer alıyor.

Sonuç olarak konusuna hakim, ele almışı ve planı güzel, verdiği mesaj açısından ise oldukça çarpıcı olan Demircan'ın çalışması herkes tarafından mutlak okunması ve üzerinde düşünülmesi gereken, konuyla ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalarda sık sık gönderme yapılacağına inandığımız bir başvuru yapısı.

N. P. AKIN